

СТІЙКІСТЬ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ У ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

© 2017 ОНУФРІЙЧУК О. П.

УДК 336.1

Онуфрійчук О. П. Стійкість системи державних фінансів у довгостроковій перспективі

Метою статті є дослідження впливу факторів на стійкість системи державних фінансів України в довгостроковій перспективі з використанням індикаторів фіскальної стійкості. Серед основних факторів розглядалися старіння населення та показник державного боргу. У результаті дослідження індикатора S_2 до 2065 р. встановлено середній ризик державних фінансів України в довгостроковому періоді. Визначено, що зміна витрат, пов'язаних зі старінням населення, чинить значно менший вплив, ніж індикатор, що включає показник державного боргу та первинний баланс сектора державного управління. Перспективою подальших досліджень є встановлення підходів до зниження ризиків, пов'язаних зі зростанням державного боргу.

Ключові слова: стійкість державних фінансів, старіння населення, індикатори оцінки фіскального розриву, державний борг.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 19.

Онуфрійчук Олександр Петрович – аспірант, Академія фінансового управління (вул. О. Гончара, 46/48, Київ, 01034, Україна)

E-mail: Aleks.Onufriychuk@gmail.com

УДК 336.1

UDC 336.1

Онуфрійчук А. П. Устойчивость системы государственных финансов в долгосрочной перспективе

Цель статьи – исследование влияния факторов на устойчивость системы государственных финансов Украины в долгосрочной перспективе с использованием индикаторов фискальной устойчивости. Среди основных факторов рассматривались старение населения и показатель государственного долга. В результате исследования индикатора S_2 до 2065 г. определен средний риск государственных финансов Украины в долгосрочном периоде. Установлено, что изменение затрат, связанных со старением населения, оказывает меньшее влияние, чем индикатор, включающий показатель государственного долга и первичный баланс сектора государственного управления. Перспективой дальнейших изысканий является исследование подходов к снижению рисков, связанных с ростом государственного долга.

Ключевые слова: устойчивость государственных финансов, старение населения, индикаторы оценки фискального разрыва, государственный долг.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Библ.:** 19.

Онуфрійчук Олександр Петрович – аспірант, Академія фінансового управління (вул. О. Гончара, 46/48, Київ, 01034, Україна)

E-mail: Aleks.Onufriychuk@gmail.com

Onufriichuk O. P. The Sustainability of the Public Finances in the Long Term Perspective

The article is aimed at studying the influence of factors on the sustainability of system of the public finances in the long term perspective, using the fiscal indicators of sustainability. Among the basic factors were considered the population aging and the public debt indicator. Studying the indicator of S_2 until 2065 helped to define the medium risk of the public finances of Ukraine in the long term. It has been found that changing the costs associated with the population aging has less influence than the indicator, which includes the public debt indicator together with the primary balance of the State administration sector. Prospect for further research is to explore approaches to reduce the risks associated with the growth of public debt.

Keywords: sustainability of the public finances, aging of population, indicators of the fiscal gap estimates, public debt.

Fig.: 3. **Tbl.:** 1. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 19.

Onufriichuk Oлександр P. – Postgraduate Student, Academy of Financial Management (46/48 O. Honchara Str., Kyiv, 01034, Ukraine)

E-mail: Aleks.Onufriychuk@gmail.com

Державні фінанси відіграють важливу роль у вирішенні соціальних проблем, забезпеченні економічного зростання, підтримці підприємницької діяльності, регулюванні економіки, створенні належних умов для розвитку регіонів. Для виконання цих завдань публічні фінанси повинні мати достатню ресурсну базу, а також оптимальні обсяги і структуру. Особливе значення набувають питання надійного, прогнозованого розвитку державних фінансів, недопущення їх розбалансування та руйнування внаслідок проведення невиваженої фінансової політики.

Запровадження в Україні моніторингу динаміки індикаторів стійкості державних фінансів дозволить визначити не лише обсяги фіскальних розривів (та їх урахування відносно ВВП), а й причини їх формування. Розрахунки змін індикаторів на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу нададуть можливість визначити реальні орієнтири досягнення необхідного первинного балансу операцій сектора загального державного управління на визначений період. Досягнуті результати будуть використані для розроблення конкретних заходів, спрямованих на досягнення зазначених орієнтирів

та визначення обсягів і структури фінансового ресурсу, потрібного для їх реалізації.

Отже, важливо не лише простежити вплив факторів функціонування державних фінансів, але і провести розрахунок відповідних індикаторів для визначення подальших напрямків підвищення стійкості даної системи.

Стійкість системи державних фінансів неодноразово було розглянуто фахівцями Європейської комісії [3–6] і МВФ [8–11]. Також питаннями фіскальної стійкості займалися відомі зарубіжні та вітчизняні вчені Н. Джіамаріолі [7], А. А. Пономаренко [13], І. В. Богдан [12], В. П. Кудряшов [15], І. І. Уманський [19].

Метою статті є дослідження стійкості системи державних фінансів України в довгостроковій перспективі.

Тенденції в державних фінансах багатьох країн світу висвітлюють економічні та демографічні проблеми в довгостроковій перспективі, що впливає на очікування економічних агентів.

Стійкість державних фінансів визначається як здатність уряду обслуговувати свої боргові зобов'язання в довгостроковій перспективі. А саме, проводити податково-бюджетну політику, яка дозволить використо-

увати поточне сальдо бюджетного балансу в майбутньому – для забезпечення витрат на обслуговування боргових зобов'язань [3, с. 18; 7, с. 54].

Стійкість є центральним принципом Маастрихтського договору. Стаття 109 розглядає фіскальну стійкість як важливий критерій членства в ЄВС. Фіскальні правила, що інтегровані в Пакт стабільності та зростання, виключають нестійку фіскальну динаміку.

Відповідно до звіту Європейської комісії в країнах ЄС відбувалося погіршення фінансового становища і збільшення державного боргу. Враховуючи демографічну проблему старіння населення, питання фінансової стійкості є гострою політичною проблемою. Саме багатомірний підхід до оцінки фінансової стійкості забезпечить країнам Єврозони прийняття раціональних, виважених рішень [2, с. 98].

Більшість держав – членів ЄС підпадають під значний ризик можливого фінансового потрясіння, але ступінь ризику та період настання у всіх країн різний. У деяких країнах він носить, коротко- та середньостроковий характер, у той час як для інших має довгостроковий характер [4, с. 83].

Протягом останніх років ризик фінансового стресу зменшився в багатьох країнах Євросоюзу, хоча у 2009 р. майже ризик двох третин країн ЄС перевищував критичний рівень. У наступні роки короткостроковий ризик поступово був знижений. У 2013 р., відповідно до розрахунків Європейської комісії, високий ризик мали лише Іспанія і Кіпр. Ці дві країни підпадають під високий ризик і в середньостроковій перспективі, що вказує на необхідність у скороченні їх державного боргу до рівня 60% ВВП. Що стосується довгострокової стійкості двох вищезазначених країн, то високий ступінь ризику спостерігається лише в Кіпра, де витрати, пов'язані зі старінням населення, дуже високі, а в Іспанії – середній рівень ризику за рахунок скорочення таких витрат внаслідок проведення реформи сфери соціального забезпечення.

Основне завдання аналізу довгострокової стійкості державних фінансів, на думку науковців, зводиться до вияву ризиків, які в перспективі можуть викликати необхідність змін у бюджетній політиці. Довгострокова стійкість державних фінансів визначається співвідношенням між сукупними запасами ресурсів, чистого сукупного боргу, сукупними доходами і видатками бюджету за відповідні періоди з урахуванням темпів зростання номінального валового продукту [13]. Отже, варто звернути увагу на такі чинники впливу на стійкість державних фінансів, як вікова та гендерна структури населення, природний приріст населення. На сьогоднішній день та в перспективі в Україні загострюється проблема старіння населення (рис. 1).

Станом на 2015 р. по відношенню до 2001 р. бачимо зменшення кількості осіб до 14 років (-1,7%) та зростання осіб віком понад 60 років (+0,5%). У довгостроковій перспективі це може призвести до негативного впливу на стійкість державних фінансів.

З посиленням проблеми старіння населення в Україні (збільшення частки населення віком від 60 років) посилюється демографічний тиск на працездатне населення. Воно теж старішає, отже, частка людей пенсійного віку поступово збільшується, а значить, зростають витрати на забезпечення і догляд пенсіонерів [16].

Прискорене старіння населення на тлі низької народжуваності та депопуляції в Україні є одним із тих демографічних феноменів, які не лише висвітлюють сучасні проблеми з відтворенням населення в нашій країні, а й справляють довготривалий вплив на всі сторони життєдіяльності суспільства. По відношенню до економічного аспекту суть проблеми старіння населення зводиться до того, що значна частина соціальних витрат уряду залежить від якісного та кількісного складу населення. При цьому збільшення співвідношення кількості пенсіонерів до працюючих осіб призводить до зниження стійкості державних фінансів через зростання навантаження на бюджет країни. Звичайно, вплив старіння населення на

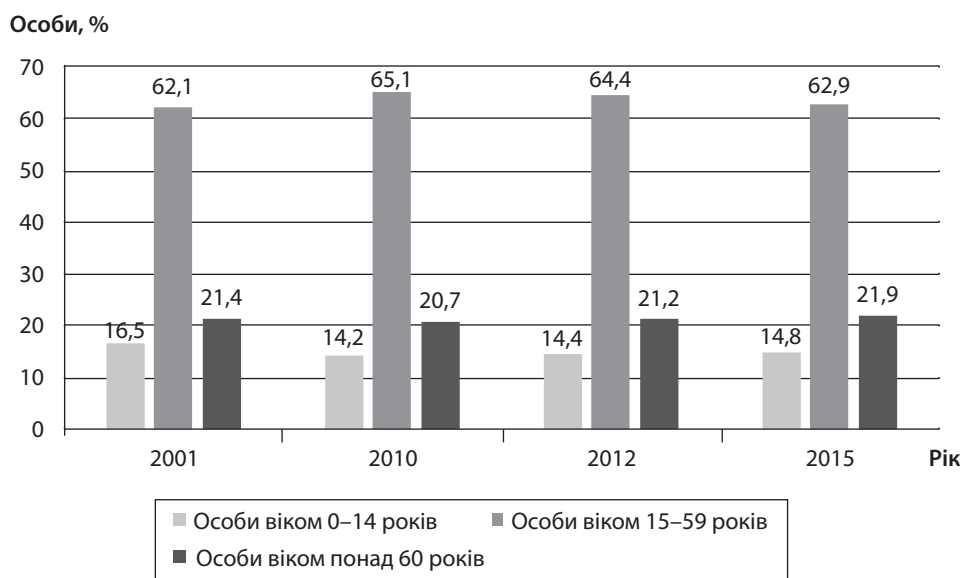

Рис. 1. Динаміка частки вікових груп у населенні

Джерело: Статистика населення України. Банк даних [17].

стійкість державних фінансів можна розглядати з двох боків: з одного боку, відбувається зменшення кількості працюючого населення, що зумовлює скорочення фіскального простору – знижується обсяг податкових надходжень, зборів до фіскальних фондів, у тому числі пенсійного; з іншого ж боку, відбувається збільшення пенсійних виплат, що призводить до необхідності скорочення витрат за іншими напрямками (необхідність змінювати поточну соціально-економічну політику).

Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України було розроблено демографічний прогноз по Україні до 2061 р. (рис. 2).

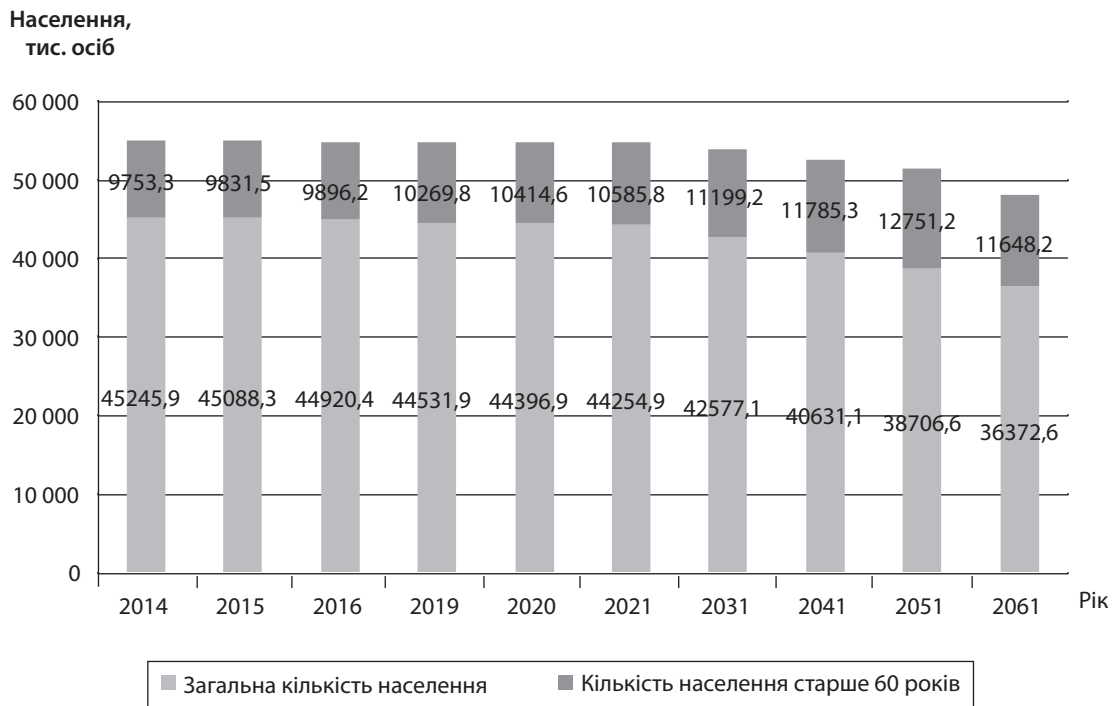

Рис. 2. Прогнозована кількість населення України та кількість населення старше 60 років за деякими роками, 2014–2061 рр.

Джерело: складено за [14].

Згідно з прогнозними даними, наведеними на рис. 2, можемо стверджувати про тенденцію скорочення населення у 2061 р. порівняно з 2014 р. (–8873,3), а також про старіння населення (+1894,9 у 2061 р. порівняно з 2014 р.). Така тенденція потребує додаткового дослідження через загрозу негативного впливу на стійкість державних фінансів у довгостроковій перспективі.

За правилами ЄС, якщо відношення державного боргу до ВВП перевищує граничний 60-відсотковий рівень, національні уряди повинні вжити заходів для його зниження. Тому при оцінюванні фіскальних розривів найвагомим є компонент, що свідчить про розбіжності між поточним рівнем структурного первинного балансу бюджету, і первинним балансом, який забезпечує стабілізацію чи зниження обсягу державного боргу з метою гарантування фіскальної стійкості [12, с. 64].

Індикатори фіскальних розривів вказують на величину коригувань фіскальної політики в довгостроковому періоді, необхідних для збереження стійкості

державних фінансів. Чим більше значення цього індикатора, тим істотніших коригувань первинного структурного балансу бюджету потребуватиме держава з метою гарантування фіскальної стійкості [12, с. 64].

Учені А. Ауербах, Я. Гохал, Л. Котлікоф запропонували показник фіскального розриву (*fiscal gap*) як різницю між доходами і видатками уряду на тривалому часовому проміжку, виражену зазвичай у відсотках [1]. Фіскальний розрив інтерпретувався ними як процентне збільшення доходів уряду чи скорочення його видатків, необхідних для балансування державних фінансів у довгостроковому періоді. Вважалося, що фіскальний

розрив заданої величини може бути нівельований одномоментним чи розтягнутим у часі підвищенням податків, скороченням видатків бюджету або комбінацією названих заходів.

Фіскальний розрив вимірює відносний розмір фіскального коригування або зменшення дефіциту загального уряду в площині коригування первинного структурного балансу для досягнення цільового рівня боргу загального уряду та забезпечення стійкості державних фінансів у визначеному часовому періоді.

Для оцінки фіскального розриву в довгостроковому періоді найчастіше використовується індикатор S_2 . Розрахунки індикатора S_2 передбачають урахування необмеженого (не визначеного на конкретну дату) міжчасового обмеження. Вважається, що індикатор S_2 є більш точним, тому ширше використовується в бюджетному нагляді [3, с. 52].

Формула розрахунку індикатора S_2 має такий вигляд:

$$S_2 = rD_{t_0} - PB_{t_0} - r \sum_{i=t_0}^{\infty} + 1 \frac{\Delta PI_t}{(1+r)^{t-t_0}} + r \sum_{i=t_0+1}^{\infty} + 1 \frac{\Delta PB(\text{ageing})_t}{(1+r)^{t-t_0}}, \quad (1)$$

де t – номер року, який береться для проведення розрахунків;

ΔPI_t – зміни обсягу доходів від власності порівняно з величиною, досягнутою в базовому році, % ВВП.

Показник S_2 відображає зміни величини структурного первинного балансу на кожний майбутній рік з урахуванням фактичних показників базового року. Істотною відмінністю між індикаторами S_1 і S_2 є спрощення розрахунків шляхом видалення показника обсягів дисконтованого державного боргу на визначений період (що виявляється у відсутності

$\frac{r(D_{t_0} - D_T)}{(1+r)^{T-t_0-1}}$,

а також показника дисконтування $\sum_{i=t_0+1}^T \frac{1}{(1+r)^{i-t_0}}$.

Це пояснюється тим, що для визначення індикатора S_2 передбачено врахування нескінченного періоду, адже наслідки бюджетної консолідації виявляються протягом декількох десятиліть. Таким чином, максимальний вплив на бюджет відбувається в кінці терміну, прийнятого для дослідження. Для розрахунків реальна процентна ставка вважається постійною для всіх країн і дорівнює 3%.

Слід звернути увагу на те, що Європейська комісія регулярно обчислює необхідний первинний баланс шляхом розрахунку розриву стійкості за індикатором S_2 .

Втім, індикатор S_2 показує, що коригування структурного первинного балансу потребує врахування необмеженого горизонту міжчасового бюджетного обмеження, включаючи оплату додаткових витрат, пов'язаних зі старінням населення. S_2 не враховує додатково-го бюджетного навантаження, яке спрямоване на досягнення таргетованого Європейською комісією показника боргу у 2060 р.

Для довгострокового прогнозу стійкості державних фінансів України (розрахунку значення індикатора S_2 до 2065 р. (Т3)) нами були систематизовані такі показники:

- ✦ державний борг, прогнозні показники у % ВВП до 2020 р. беремо з офіційного сайту МВФ [18], далі цільовий рівень боргу складає 60% ВВП;
- ✦ первинний баланс сектора державного управління до 2020 р. представлений у прогнозі МВФ по Україні, розроблений фахівцями, спираючись на умови поточного кредитування, далі беремо значення за 2020 р. [8, с. 35];
- ✦ витрати, пов'язані зі старінням населення у % ВВП [11, с. 53];
- ✦ номінальна відсоткова ставка по боргах, % до 2020 р. представлена у звіті МВФ по Україні [8, с. 50], далі беремо значення за 2020 р.;
- ✦ номінальне зростання ВВП у % та значення ВВП (млрд грн) до 2020 р. представлено на офіційно-

му сайті МВФ, яке на момент 2020 р. становитиме 4% [18], далі беремо значення зростання 4% на рік;

- ✦ ВВП у млрд грн до 2020 р. представлено на офіційному сайті МВФ [18], далі беремо значення зростання 4% на рік.

Для розрахунку індикатора S_2 попередньо були розраховані компоненти А та В (табл. 1).

Таблиця 1

Формули для розрахунку індикатора S_2 та його компонентів

Індикатор S_2	$A_T + B_T$
Компоненти для розрахунку індикатора S_2	
A	$\frac{D_0 t_0}{\sum_{2016}^{T_3} 1/\alpha_{t_0}; i} - PBO_{t_0}$
B	$\frac{\sum_t \Delta PB_{ageing}_t \cdot \sum_{2016}^{T_3} 1/\alpha_{t_0}; i}{\sum_{2016}^{T_3} 1/\alpha_{t_0}; i}$

Джерело: авторська розробка.

У результаті нами було отримане значення індикатора S_2 у 2065 р. – 4,586 (рис. 3). За словами І. І. Уманського, «якщо $S_2 > 6,0$, це свідчить про високий рівень довгострокового фіскального ризику для країн «червоної» зони. Значення S_2 від 2,0 до 6,0 характеризує середній рівень фіскального ризику в довгостроковому періоді для країн «жовтої» зони, менше 2,0 – низький рівень фіскального ризику для країн «зеленої» зони» [19, с. 23]. Таким чином, зроблені розрахунки свідчать про середній ризик для державних фінансів України в довгостроковому періоді.

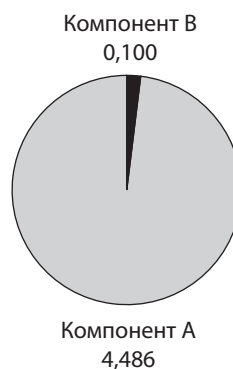

Рис. 3. Компоненти А, В індикатора S_2 в Україні, 2065 р.

Джерело: авторська розробка.

Компонент А (4,486), включаючи в себе показник державного боргу в % до ВВП і первинний баланс сектора державного управління, чинить значно більший вплив на стійкість системи державних фінансів у довгостроковій перспективі, ніж компонент В (0,100), що включає в себе зміну витрат, пов'язаних зі старінням.

ВИСНОВКИ

При дослідженні стійкості системи державних фінансів у довгостроковій перспективі зроблено акцент на

впливі фактора старіння населення України. Визначено, що частка осіб старше 60 років у загальній структурі населення України у 2061 р. складе 32,03%, у той час як у 2014 р. аналогічна частка у загальній структурі населення України становила 21,56%. Такий стан населення України загрожує тим, що в країні з високою часткою населення похилого віку загальний попит на освіту буде зменшуватися, а попит на медичне обслуговування, навпаки, збільшуватися. Отже, державні витрати на соціальне забезпечення та медичне обслуговування будуть вищими, ніж витрати на освіту або інші форми розвитку.

У результаті розрахунку індикатора S_2 до 2065 р. (на рівні 4,586) було зроблено висновок про середній ризик для державних фінансів України в довгостроковому періоді. У розрізі компонентів індикатора визначено, що зміна витрат, пов'язаних зі старінням населення, чинить значно менший вплив, ніж індикатор, що включає в себе показник державного боргу та первинний баланс сектора державного управління. Таким чином, важливими критеріями стійкості системи державних фінансів у довгостроковій перспективі є платоспроможність уряду, здатність підтримувати економічне зростання за допомогою стимулювання постійного приросту ВВП (адже в разі покращення економічного становища країни збільшення державного боргу не матиме негативного впливу на фіскальну стійкість), а також здатність уряду фінансувати зобов'язання без збільшення податкового тягаря. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Auerbach A. J., Jagadeesh G., Kotlikoff L. Generational Accounting: a Meaningful Way to Evaluate the Fiscal Policy. *The Journal of Economic Perspectives*. 1994. Vol. 8. Issue 1. P. 73–94.
2. Eiras M. G., Niepelt D. Ageing, government budgets, retirement and growth. *European Economic Review*. 2012. Vol. 56. P. 97–115.
3. Fiscal Sustainability Report 2009. *European Economy*. 2009. No. 9. 160 p. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication15998_en.pdf
4. Fiscal Sustainability Report 2012. *European Economy*. 2012. No. 8. 204 p. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-8_en.pdf
5. Fiscal Sustainability Report 2013. URL: http://www.pbo-dpb.gc.ca/web/default/files/files/files/FSR_2013.pdf
6. Fiscal Sustainability Report 2015. URL: https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/fiscal-sustainability-report-2015_en
7. Giammarioli N., Nickel C., Rother P., Vidal J.-P. Assessing Fiscal Soundness: Theory and Practice. *SSRN*. 2012. 15 Feb. 36 p.
8. Ukraine. IMF Country Report. 2015. No. 15/218. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15218.pdf>
9. Mamolo M., Scherbov S. Population Projections for Forty-Four European Countries: The Ongoing Population Ageing. URL: http://www.oeaw.ac.at/fileadmin/subsites/Institute/VID/PDF/Publications/EDRP/edrp_2009_02.pdf
10. The Challenge of Public Pension Reform in Advanced and Emerging Economies/Benedict Clements, David Coady, Frank Eich et al. International Monetary Fund, 2011. 86 p.
11. The IMF-FSB Early Warning Exercise: Design and Methodological Toolkit/International Monetary Fund. Sept. 2010. 41 p. URL: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2010/090110.pdf>
12. Богдан І. В. Стійкість державних фінансів України та оцінка фіскального розриву на період до 2020 року. *Фінанси України*. 2015. № 9. С. 61–77.
13. Васильєва Е. А., Власов С. А., Пономаренко А. А. Анализ стабилизационной функции и устойчивости государственных финансов Российской Федерации. *Экономический журнал ВШЭ*. 2009. № 3. С. 383–402.
14. Демографічний прогноз по Україні на 2014–2061 рр. URL: <http://www.idss.org.ua/monografii/popforecast2014.rar>
15. Кудряшов В. П. Стійкість державних фінансів. *Економіка України*. 2012. № 10. С. 54–67.
16. Населення України: Імперативи демографічного старіння/Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України; Фонд народонаселення Організації Об'єднаних Націй. Київ: АДЕФ-Україна, 2014. 285 с.
17. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
18. Офіційний сайт МВФ. URL: <http://www.imf.org/external/index.htm>
19. Уманський І. І. Стійкість державних фінансів в умовах євроінтеграційних процесів. *Фінанси України*. 2015. № 1. С. 9–28.

Науковий керівник – Балакін Р. Л., кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу державних фінансів Науково-дослідного фінансового інституту ДННУ «Академія фінансового управління» (м. Київ)

REFERENCES

- Auerbach, A. J., Jagadeesh, G., and Kotlikoff, L. "Generational Accounting: a Meaningful Way to Evaluate the Fiscal Policy". *The Journal of Economic Perspectives*. Vol. 8, no. 1 (1994): 73-94.
- Bohdan, I. V. "Stiikist derzhavnykh finansiv Ukrainy ta otsinka fiskalnoho rozryvu na period do 2020 roku" [The sustainability of state finances of Ukraine and evaluation of the fiscal gap for the period up to 2020]. *Finansy Ukrainy*, no. 9 (2015): 61-77.
- Clements, B. et al. *The Challenge of Public Pension Reform in Advanced and Emerging Economies*: International Monetary Fund, 2011.
- "Demografichnyi prohoz po Ukraini na 2014-2061 rr." [Demographic forecast for Ukraine for 2014-2061]. <http://www.idss.org.ua/monografii/popforecast2014.rar>
- Eiras, M. G., and Niepelt, D. "Ageing, government budgets, retirement and growth". *European Economic Review*. Vol. 56 (2012): 97-115.
- "Fiscal Sustainability Report 2015". https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/fiscal-sustainability-report-2015_en
- "Fiscal Sustainability Report 2009". *European Economy*. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication15998_en.pdf
- "Fiscal Sustainability Report 2013". http://www.pbo-dpb.gc.ca/web/default/files/files/files/FSR_2013.pdf
- "Fiscal Sustainability Report 2012". *European Economy*. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-8_en.pdf
- Giammarioli, N. et al. "Assessing Fiscal Soundness: Theory and Practice". *SSRN*, February 15, 2012.
- Kudriashov, V. P. "Stiikist derzhavnykh finansiv" [Sustainability of public finances]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10 (2012): 54-67.
- Mamolo, M., and Scherbov, S. "Population Projections for Forty-Four European Countries: The Ongoing Population Ageing". http://www.oeaw.ac.at/fileadmin/subsites/Institute/VID/PDF/Publications/EDRP/edrp_2009_02.pdf

Naselennia Ukrainy: Imperatyvy demografichnoho starin-
nia [Ukraine's population: the demographic Imperatives of aging].
Kyiv: ADEF-Ukraina, 2014.

Oftsiniyi veb-sait Derzhavnoi sluzhby statystyky. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Oftsiniyi sait MVF. <http://www.imf.org/external/index.htm>
"The IMF-FSB Early Warning Exercise: Design and Method-
ological Toolkit" International Monetary Fund. <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2010/090110.pdf>

"Ukraine" IMF Country Report. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15218.pdf>

Umanskyi, I. I. "Stiikist derzhavnykh finansiv v umovakh yev-
rointehratsiinykh protsesiv" [Sustainability of public finances in the
conditions of European integration processes]. *Finansy Ukrainy*, no. 1
(2015): 9-28.

Vasileva, E. A, Vlasov, S. A., and Ponomarenko, A. A. "Analiz
stabilizatsionnoy funktsii i ustoychivosti gosudarstvennykh fin-
ansov Rossiyskoy Federatsii" [Analysis of the stabilization function
and the sustainability of public finances of the Russian Federation].
Ekonomicheskii zhurnal VShE, no. 3 (2009): 383-402.

УДК 336.142.3

УПРАВЛІННЯ ДЕФІЦИТОМ БЮДЖЕТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

© 2017 ГУСАРЕВИЧ Н. В.

УДК 336.142.3

Гусаревич Н. В. Управління дефіцитом бюджету як інструмент фінансової політики

*Мета статті полягає у розкритті сутності дефіциту державного бюджету, а також методів управління бюджетним дефіцитом на дано-
му етапі економічного розвитку країни. Розкрито економічну сутність дефіциту бюджету та основні критерії, що визначають ефективність
управління дефіцитом. Визначено, що важливим при розробці та реалізації ефективної політики держави у сфері державних фінансів та еконо-
мічної безпеки країни є врахування впливу на економічне зростання інструментів регулювання бюджетного дефіциту, у тому числі дохідної та
видаткової частин бюджету, державного боргу. Розкрито підходи щодо управління дефіцитом бюджету на середньострокову перспективу.
Обґрунтовано необхідність удосконалення механізму фінансування бюджетного дефіциту в сучасних умовах економічних перетворень.*

Ключові слова: дефіцит бюджету, видатки державного бюджету, управління бюджетним дефіцитом, методи управління бюджетним дефіцитом.
Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Гусаревич Наталія Володимирівна – асистент, кафедра фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19,
Київ, 02156, Україна)

E-mail: asshattan@mail.ru

УДК 336.142.3

Гусаревич Н. В. Управление дефицитом бюджета как инструмент финансовой политики

*Цель статьи заключается в раскрытии сущности дефицита госу-
дарственного бюджета, а также методов управления бюджетным
дефицитом на данном этапе экономического развития страны. Раскрыта
экономическая сущность дефицита бюджета и основные
критерии, определяющие эффективность управления дефицитом.
Определено, что важным при разработке и реализации эффективной
политики государства в сфере государственных финансов и эконо-
мической безопасности страны является учет влияния на экономи-
ческий рост инструментов регулирования бюджетного дефицита,
в том числе доходной и расходной частей бюджета, государственно-
го долга. Представлены подходы к управлению дефицитом бюджета
на среднесрочную перспективу. Обоснована необходимость совершен-
ствования механизма финансирования бюджетного дефицита в со-
временных условиях экономических преобразований.*

Ключевые слова: дефицит бюджета, расходы государственного бюд-
жета, управление бюджетным дефицитом, методы управления бюд-
жетным дефицитом.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 11.

Гусаревич Наталья Владимировна – ассистент, кафедра финансов,
Киевский национальный торгового-экономический университет (ул. Киото,
19, Киев, 02156, Украина)

E-mail: asshattan@mail.ru

UDC 336.142.3

Husarevych N. V. The Management of Budget Deficit as a Tool of Financial Policy

*The article is aimed at disclosing the essence of the State budget deficit, as
well as the methods for managing the budget deficit at the present stage of
the economic development of country. Economic essence of the budget deficit
along with the main criteria for determining the efficiency of management of
deficit have been disclosed. It has been determined that of importance when
developing and implementing an effective State policy in the sphere of public
finances, as well as the economic security of country, is to take into consider-
ation the impact on economic growth of the tools for regulating the budget
deficit, including both the revenues and the expenditures budget, and public
debt. Some approaches to managing the budget deficit in the medium term
perspective have been provided. The necessity of improving the mechanism
for financing of the budget deficit in the current conditions of economic trans-
formations has been substantiated.*

Keywords: budget deficit, the State budget expenditures, management of
budget deficit, methods for managing the budget deficit.

Fig.: 3. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Husarevych Natalia V. – Assistant, Department of Finance, Kyiv National Uni-
versity of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)
E-mail: asshattan@mail.ru

На даному етапі розвитку, в умовах обмеженості бюджетних ресурсів, спостерігається перевищення зростання видатків над доходами бюджету. Сукупність цих факторів зумовлює існування бюджетного дефіциту, що призводить до постійних залучень державою кредитних ресурсів для виконання своїх функцій та спричинює зростання державного бор-

гу. Управління дефіцитом бюджету в умовах економічної нестабільності є вагомим інструментом фінансової політики, який, виступаючи чинником прискорення або стримування розвитку, здійснює значний вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Питання доцільності прийняття бюджету з дефіцитом, визначення його оптимального розміру, ефек-

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

ЕКОНОМІКА